

- ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

- Γ' ΜΕΡΟΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Ο κυρίως χώρος του κτίσματος έχει σχήμα περίπου κύβου.

Τέσσερις τεράστιοι πεσσοί, (κτιστοί τετράγωνοι στύλοι), που απέχουν μεταξύ τους ο ένας από τον άλλο 30 μ., στηρίζουν τα τέσσερα μεγάλα τόξα πάνω στα οποία εδράζεται ο τρούλος, με διάμετρο 31 μέτρων.

Ο τρούλος δίνει την εντύπωση ότι αιωρείται εξαιτίας των παραθύρων που βρίσκονται γύρω στη βάση του (ο σύγχρονος ιστορικός Προκόπιος λέει: *...δίνει την εντύπωση ότι είναι ένα κομμάτι ουρανού που κρέμεται στη γη...*).

- Γενικά ο ναός είναι ορθογώνιο οικοδόμημα μήκους 78,16 μ. και πλάτους 71,82 μ. κτισμένο στη ΝΔ. πλευρά του πρώτου λόφου της Πόλης με κατεύθυνση ΝΑ. Περιβάλλεται από δύο αυλές την βόρεια και την δυτική καλούμενη και αίθριο.
- Εσωτερικά ο Ναός διαιρείται από δύο κιονοστοιχίες εξαρτώμενες από τους πεσσούς σε τρία κλίτη.

- Ο όλος Ναός αποτελείται από τα εξής μέρη:
- **Το αίθριο**
- Υπαίθρια μαρμαρόστρωτη και περίστυλη αυλή στο μέσον της οποίας ήταν η "κομψή φιάλη" η μαρμάρινη κρήνη που έφερε την ονομαστή επιγραφή «ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ» (δηλ. πλύνε τις αμαρτίες, όχι μόνο το πρόσωπο). Στο αίθριο επίσης φέρονται κάποια ίχνη οικοδομήματος.

- **Ο έξω και ο κυρίως νάρθηκας**
- Διαμήκης τομή

- Πέντε πύλες από το αίθριο οδηγούν στον έξω νάρθηκα
- και από αυτόν άλλες πέντε πύλες οδηγούν στον εσωτερικό νάρθηκα,
- από τις οποίες η μεσαία πύλη λέγεται και Μεγάλη ή Ωραία Πύλη.

- Από τον έσω νάρθηκα εννέα πύλες, τρεις ανά κλίτος οδηγούν στον κυρίως Ναό.
- Οι τρεις μεσαίες εξ αυτών καλούνται *Βασιλικές* πύλες επειδή εξ αυτών εισήρχετο ο Αυτοκράτορας στις επίσημες τελετές.
- Και οι δύο νάρθηκες καταλαμβάνουν περίπου το ίδιο πλάτος του Ναού με μικρό μήκος εισόδου ο καθένας.
- Εκατέρωθεν του νάρθηκα διασώζονται προσαρτήματα μεγάλης ιστορικής σημασίας.

- Το προς Ν. εκκαλείτο Προπύλαιο του Νάρθηκα ή Ωραία Πύλη που από τον 10ο αιώνα ήταν η κύρια είσοδος στον Ναό.
- Δεξιά αυτού του προπυλαίου ήταν το *αποδυτήριον* (μητατώριον) όπου ο Αυτοκράτορας κατά την είσοδό του άλλαζε το τζιτζάκιο (στρατιωτική χλαμύδα της ύστερης βυζαντινής περιόδου) και φορούσε το σαγίο. Πάνω από τον έσω νάρθηκα είναι ο γυναικωνίτης, εξ ου και το όνομα "νάρθηξ γυναικωνίτιδος" η είσοδος στον οποίο οδηγούσε άλλο προαύλιο της Β. πλευράς.

- Η είσοδος στον κυρίως Ναό, όπως προαναφέρθηκε, ήταν οι τρεις Βασιλικές πύλες και οι έξι, ανά τρεις εκατέρωθεν, του έσω νάρθηκα.
- Ο κυρίως Ναός χωρίζεται σε τρία κλίτη (στοές θα λέγαμε σήμερα), των οποίων το μεσαίο είναι διπλάσιου πλάτους των εκατέρωθεν. Το εσωτερικό σχέδιο είναι απλούν.

- Τέσσερις πεσσοί, κτιστοί στύλοι, συνδέονται μεταξύ τους με υπερώα τόξα στα οποία και φέρονται τόξα συναποτελώντας έτσι μια περιμετρική βάση επί της οποίας και εδράζει ο τεράστιος θόλος.

- Η περιμετρική βάση φέρει πλήθος στυλιδίων υπό μορφή παραθύρων από τα οποία και ολόκληρος ο Ναός καταυγάζεται από το φως. Η όλη κατασκευή παρουσιάζει πράγματι την εντύπωση μια αρμονίας φωτός και αρχιτεκτονικής.

- Τα 100 αυτά παράθυρα, 40 επί της
- στεφάνης του θόλου
- και τα υπόλοιπα στα ημιθόλια, τις κόγχες και τους τοίχους προσδίδουν την εικόνα της ανακρέμασης του θόλου από τον ουρανό,
- οι δε ακτίνες του Ήλιου που εισέρχονται στο χώρο δίνουν την εντύπωση να άγονται από τους ουρανούς.

- Γενικά τα τόξα, τα ημιθόλια και ο εκπληκτικός θόλος στηρίζονται στους τέσσερις πεσσούς, οι λίθοι των οποίων φέρονται στερεομένοι με χυτό μόλυβδο και σιδερένιους μοχλούς

- Στη δε κατασκευή του θόλου έχουν χρησιμοποιηθεί ελαφρόπετρες από τη Ρόδο που φέρουν την επιγραφή "Μεγάλης Εκκλησίας του Κωνσταντίνου".
- Εξωτερικά και επί της κορυφής του θόλου φερόταν ο μέγας "ερυσίπτολις σταυρός" (=έρεισμα της πόλης), που έχει αντικατασταθεί με την ημισέληνο.

- Μετά τη μετατροπή του ναού σε μουσουλμανικό τέμενος προστέθηκαν τέσσερις μιναρέδες.
- Τα ψηφιδωτά της Αγίας Σοφίας είχαν υποστεί σημαντικές ζημιές και σήμερα γίνονται προσπάθειες για τη διάσωσή τους.

- Για την ολοκλήρωση του κολοσσιαίου έργου δούλεψαν αδιάκοπα επί έξι χρόνια 10.000 τεχνίτες, ενώ ξοδεύτηκαν 320.000 λίρες όπως προαναφέρθηκε (περίπου 120.000.000 ευρώ).
- Από κάθε σημείο όπου υπήρχε Ελληνισμός, έγινε προσφορά: Τα πράσινα μάρμαρα από τη Μάνη και την Κάρυστο, τα τριανταφυλλιά από τη Φρυγία και τα κόκκινα από την Αίγυπτο.
- Από τον υπόλοιπο κόσμο προσφέρθηκαν τα πολύτιμα πετράδια, ο χρυσός, το ασήμι και το ελεφαντόδοντο, για τη διακόσμηση του εσωτερικού.
- Κατά καιρούς πολλοί Τούρκοι αλλά και Ευρωπαίοι μελετητές προσπάθησαν να εξηγήσουν αυτό το αρχιτεκτονικό θαύμα. Σύμφωνα με τα πορίσματα αυτών των ερευνών, για το κτίσιμο και τα θεμέλια της Αγίας Σοφίας εφαρμόσθηκαν τεχνικές πρωτόγνωρες και μυστήριες για την τότε εποχή, αλλά ακόμα και για τα σημερινά δεδομένα» γεγονός που φανερώνει την αξία του κτίσματος.